

נקודה למחשבה

פרשת ואתחנן

בשבילו.

תיצמדו. תיצמדו להוראות של התורה, תעשו בדיוק מה שהתורה אומרת. זה הכי טוב בשבילכם, גם אם אתם לא מבינים בדיוק למה. ***

כמה פעמים ראינו אדם שמקבל החלטה על פי הרגשתו האישית, בלי לקבל עצה והכוונה מבעלי ניסיון? כמה פעמים נדנו בראשו לאותו אדם הרואה בעצמו חכם יותר מכולם, כשסביבתו מביטה אחריו בעצב, בדרך לכישלון הצפוי?

קשה, כמעט בלתי אפשרי, לקבל החלטות אובייקטיביות. וכולנו יודעים זאת. כולנו יודעים שלעולם לא נצליח לדעת לבד מה טוב בשבילנו. לכן, זה טוב כל-כך שיש לנו הכוונה ברורה ודרך חיים מסודרת. קשה ללכת בדרכה בדיוק, קשה לא לסטות ימינה או שמאלה, אבל ההתעקשות הזו היא, בסופו של יום, הדבר החכם ביותר לעשות.

וּשְׁמַרְתֶּם וְעִשִּׂיתֶם כִּי הוּא חֻמַּתְכֶם וּבִינְתֶכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֶת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עִם חָכְם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה (שם, ו).

בני אומות העולם מביטים בהשתאות על החוקים. על העניינים שהם לא מבינים בהם טעם. 'חוקים'. והם רואים עם שלם שמכפיף את עצמו למערכת זו, גם במקרים ובסיטואציות שנראים לא מובנים. גם במקרים של חוקים חסרי טעם הגיוני. העם הולך בדרך המותווית. בני ישראל אינם מנסים לשלב את חכמתם האישית או את בינתם העצמית. הם עוצרים בעד עצמם, ועושים בדיוק מה שהתורה אומרת להם לעשות. וזו החכמה האמיתית.

היא חכמתכם ובינתכם.

לדעת שבנושאים קריטיים כל כך, אי אפשר לסמוך על אמות מידה סובייקטיביות. אי אפשר להיות מובלים באמצעות שכלנו האישי ותחושותינו הפנימיות, כי, עם כל הכבוד לעצמנו, אנחנו עלולים לטעות!

הרבה יותר קל להעריך מבחוץ. אנחנו מעריכים מאוד אדם שכפוף לדיאטה קפדנית, אבל את עצמנו איננו מצליחים להכפיף לדיאטה דומה. אנחנו מעריכים מאוד אדם שמחוייב למסגרת ולמשמעת, אך קשה לנו מאוד להעתיק את המודל אליו.

גם העמים, מביטים מבחוץ, מעריכים ומוקירים. אך אנחנו, שנמצאים בפנים, לא מצליחים – לעיתים – להבחין כמה מה שאנו עושים לא רק נכון אלא גם חכם.

בדיוק בשביל זה, משה רבינו אומר לנו בנאום הפרידה את הדברים הללו. אל תוסיפו, אל תגרעו, ותדעו לכם – זה הדבר החכם ביותר לעשות!

אל תאמרו לי זה לא יקרה, אל תנסו לסמוך על חכמתכם ובינתכם. תסמכו על ה'. כך יהיה הכי טוב.

בהצלחה!

בפרשת השבוע אנו לומדים על הוראה חשובה, המתייחסת לכל סוגי המצוות:

לֹא תִסְפּוּ עַל הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲנִי מַצְוֶה אֶתְכֶם וְלֹא תִגְרַעוּ מִמֶּנּוּ לְשַׁמֵּר אֶת מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי מַצְוֶה אֶתְכֶם: (דברים, ד, ב).

הוראה זו מוכרת. לא להוסיף על המצוות ולא לגרוע, כמו שרש"י מסביר במקום: 'כגון חמש פרשיות בתפילין חמשת מינין בלולב וחמש ציציות וכן לא תגרעו'.

גם אדם שמרגיש שהמצוה כצורתה 'אינה מספיקה לו'. גם אדם שמרגיש ש'זה יותר מידי'. כולם מחוייבים להיצמד לכללי המצוות שקבעה התורה.

וכך מסבירה התורה את הטעם:

עֵינֵיכֶם הֲרֹאוֹת אֶת אֲשֶׁר עֲשֵׂה ה' בְּבַעַל פְּעוֹר כִּי כָל הָאִישׁ אֲשֶׁר הֵלַךְ אַחֲרָיו בְּעַל פְּעוֹר הִשְׁמִידוּ ה' אֱלֹהֵיךְ מִקִּרְבְּךָ: (שם, ג).

ומאליה, כמה וגם ניצבה השאלה, מה הקשר?

חטא בעל פעור היה אחד המאורעות הקשים שהעם חווה. הזנות עם בנות מואב, וההידרדרות לעבודה זרה. איך חטא זה קשור לאדם שמחליט לגוון קצת במצוות, ולהוסיף או לגרוע מהכמויות הנדרשות? זה כמובן לא בסדר, אבל מה ההשוואה לעבודה זרה? לבעל פעור? הספורנו, מאיר לנו התנהגות אנושית מצויה, על פי ההקבלה אותה מציגה התורה:

'הנה יעיד על זה מה שראיתם שקרה בענין בעל פעור. כי אמנם אותם שחטאו בעבודת בעל פעור לא התכוננו לזה בתחלה אבל היתה תחלת כוננתם לזנות בלבד. כאמרו ויחל העם לזנות. ואע"פ שהתורה אסרה זה מפני חשש עבודת גלולים כאמרם וזנו בנותיו והזנו את בניך חשב כל אחד מהם שזה לא יקרה לו כלל.

והנה קרה ההפך! כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור להדבק בבנותיו אין גם אחד מהם שנשמר בחכמתו מהכשל בעבודה עצמה עד שהשמידו ה' אלהיך'.

התורה אוסרת קשר עם בנות עם אחר. היא מנמקת את האיסור בחשש מהיגררות לתרבות העם האחר ולעבודת אלילים.

כאשר חלקים מעם ישראל הכירו את בנות מואב, הם היו בטוחים שבזה זה מתחיל ובזה זה נגמר. 'כוונתם היתה לזנות בלבד'. הם היו משוכנעים שהקשר שלהם עם אלוקים כל-כך חזק, שאין מצב שהשתובבות קלה תגרור אותם לא-ל נכר.

אבל – הנה קרה ההפך.

כל מי שהלך, לא הצליח להתמודד. כל מי שפנה לבנות מואב, מצא את עצמו, באיזשהו שלב, שותף מלא לכל טקסי העבודה הזרה. אף אחד לא היה מסוגל להישמר. כולם, ללא יוצא מן הכלל, נפלו במה שהתורה הזהירה מראש שעתיד להתרחש.

תלמדו מהמקרה ההוא, אומרת לנו התורה על פי פירושו של הספורנו. תראו מה קרה לאלה שסמכו על עצמם. תראו מה קרה לאנשים שחשבו 'לי זה לא יקרה', 'אני אצליח לא להיכשל'. אף אחד לא יותר חכם מהקב"ה. אף אחד לא יודע טוב יותר מה טוב